

De stabiliteit van de Sint-Jakobskerk in Leuven

Katrien Deckers

De Leuvense Sint-Jakobskerk: is ze nog te redden of is ze gedoemd om te verdwijnen, beetje per beetje verder zakkend in 'de biest'? In 1961 was men de mening toegedaan dat het dermate slecht gesteld was met de stabiliteit, dat besloten werd de kerk te sluiten en te ontwijden.

Als reden voor de vastgestelde verzakkingen en barsten ging men er vanuit dat de romaanse toren scheef zakte en leunde tegen het schip van de kerk. De kolommen van de kerk konden die zijdelingse krachten niet opvangen en zakten, volgens de toenmalige theorie, verder in de weinig draagkrachtige ondergrond. Een schets (zie foto), gemaakt op het pleisterwerk van de muur ter hoogte van het orgel illustreert perfect hoe men toen de stabiliteitsproblemen evalueerde.

Men nam bijgevolg alle maatregelen die men nodig achtte om de stabiliteit te garanderen; tegen de bestaande kolommen van de viering stortte men een extra kolom in beton als tegendruk voor de romaanse toren.

Het gewicht van de muren en gewelven dat de kolommen deed verzakken in de ondergrond, werd opgevangen door middel van stellingen. Deze stellingen werden voorzien van een brede betonnen basis om verdere verzakkingen te vermijden.

De gewelven in de zijbeuken werden gedemonteerd om het gewicht op de muren te verminderen. En zo komt het dat de Sint-Jakobskerk, sinds verschillende decennia haar specifieke uitzicht heeft gekregen, een kerk met een woud van stellingen en extra betonnen kolommen.

In 2003 tekent de stad Leuven een erfpachtovereenkomst met de kerkfabriek van Sint-Jakobs, eigenaar van de kerk. De erfpacht legt vast dat in een eerste fase de nodige stabiliteitswerken dienen te gebeuren. Pas na evaluatie kan de tweede fase van de eigenlijke restauratiewerken beginnen.

In de daarop volgende jaren worden enkele dringende werkzaamheden uitgevoerd: enkele zeer onstabiele luchtbogen worden gedemonteerd, het dak wordt hersteld, de regenwaterafvoer wordt nagekeken en waar nodig hersteld en er komt een noodverlichting in de kerk.

In 2005 bestelt de stad een vooronderzoek naar de stabiliteit van de Sint-Jakobskerk. De conclusie van de studie in 2007 is klaar en duidelijk: de oorzaken van de stabiliteitsproblemen van de Sint-Jakobskerk zijn bekend en kunnen worden opgelost. Met dien verstande dat niet de romaanse toren de oorzaak van de verzakkingen is maar wel de weinig draagkrachtige ondergrond. Dit is trouwens geen nieuw probleem; men heeft kunnen vaststellen dat al heel snel na de bouw de kerk te kampen kreeg met verzakkingen. Door de eeuwen heen heeft men getracht hiervoor oplossingen te vinden.

Eens het nodige vooronderzoek verricht was, kon de stad Leuven in 2010, via een openbare procedure, het stabiliteitsbureau (TRICONSULT) aanstellen. Het is de taak van het studie bureau om een uitvoeringsdossier voor de stabiliteitswerken van de kerk uit te werken, er rekening mee houdend dat de stabiliteitsmaatregelen op geen enkele wijze de latere restauratie mogen hypothekeren.

Momenteel werkt het studie bureau i.s.m. het architectenbureau Studioroma aan het uitvoeringsdossier waarin alle stabiliteitsmaatregelen in detail beschreven worden.

De belangrijkste stabiliteitswerken zijn de volgende: de versteviging van de

Boren - van micropalen - Foto Triconsult

bestaande funderingen van de kolommen van het schip, de vieringtoren en de romaanse toren door middel van micropalen tot op draagkrachtige grond (lengte 13 m!), het stijf verbinden van de kolommen van de vieringtoren met de gevelvlakken van het schip en het transept door middel van ingeboorde ankers (niet zichtbaar), herstel van het draagvermogen van de kolommen door inboringen van ankers en grout (niet zichtbaar), de heropbouw van de luchtbogen, het plaatsen van trekkers ter hoogte van de hoge glasramen van het schip, herstelling van het houtwerk, de reconstructie van de gedemonsteerde gewelven.

Wanneer alles weer stabiel is kunnen eindelijk de 'tijdelijke' stellingen en de verstevigingen in beton van de jaren 1965 - 1971 verwijderd worden. Het uitvoeringsdossier voor de stabiliteitswerken zal ingediend worden bij de Vlaamse Overheid voor het verkrijgen van restauratiesubsidies. Na goedkeuring van deze subsidie kan er een aannemer worden aangesteld en kunnen de stabiliteitswerken starten. De kosten voor de stabiliteitswerken worden geraamd op 2 miljoen euro. De werken starten ten vroegste in 2013.